

také v tom, že české instituce zabývající se integrací jsou vtahovány do integrační politiky EU. Navíc právě ze specifické situace České republiky vyplývají též specifické potřeby různých úrovní institucionálního zvládnání integrace, a to zvláště v kontextu souborného fenoménu migrací, to znamená pohybu lidí do ČR a odchodu migrantů z této země a jejich následného poměru (ať už profesního či občanského nebo kulturního) k mateřské zemi.

Do těchto úvah organicky zapadá současná iniciativa vzniklá na půdě Senátu Parlamentu ČR ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR v Praze. Jejím prvním cílem bude uspořádání konference 3. a 4. října 2011 s názvem *Migrace a česká společnost (potřeby současné praxe)*. Zástupci legislativy, exekutivy a současného výzkumu by měli popsat stávající problematiku migrací (to znamená především emigrace z ČR a imigrace do ČR), a to v základní siluětě, v základním souboru důležitých témat. Konference by měla plnit funkci vstupní iniciativy s prvky odkrývání (a také budoucího řešení) otevřených problémů spojených s migracemi (resp. odlivem mozků i trvalého přesídlení a také příchody příslušníků jinoetnické populace do ČR či vztahem ČR k příslušníkům českého etnika v zahraničí). Senátní iniciativa ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR bude hledat praktickou součinnost mezi jednotlivými ministerstvy s tím, zda bude užitečné vytvořit zvláštní mezirezortní orgán pro migrace, a bude také vytvářet badatelská zadání pro český výzkum o současném vystěhovalectví a přistěhovalectví.

Stanislav Brouček (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Ronnie Moore – Stuart McClean (eds.), *FOLK HEALING AND HEALTH CARE PRACTICES IN BRITAIN AND IRELAND. STETHOSCOPES, WANDS AND CRYSTALS*. Berghahn Books, New York, Oxford 2010, 277 s.–

Předkládaná publikace vydavatelství Berghahn Books s názvem *Folk Healing and Health Care Practices in Britain and Ireland* tvoří osmý svazek série *Epistemologie léčení*, jejímiž hlavními editory jsou přední odborníci David Parkin a Elisabeth Hsu, oba působící na University of Oxford. Publikace čítá 277 stran, a jak její název napovídá, je zaměřena na oblast regionálního (*indigenous*) léčitelství, soubor medicínských lidových (*folk*) znalostí a praktik, alternativní (*alternative*) a doplňkovou (*complementary*) léčbu a okrajově zařazuje do výčtu i téma zabývající se etnobotanickou problematikou. Kniha je cíleně směřována zájemcům o medicínální antropologii, etnomedicínu a lidovou léčbu, zaujme však jistě i čtenáře z příbuzných vědeckovýzkumných oblastí, do kterých problematika léčby a medicínské péče nepřímo zasahuje.

Zatímco hlavními editory celé série *Epistemologie léčení* jsou D. Parkin a E. Hsu, editory zde recenzované publikace jsou Dr. Ronnie Moore, působící na Schools of Public Health Medicine and Population Science na University College Dublin, a Dr. Stuart McClean z University of the West of England. Posledně jmenovaný je znám svou snahou o opětovné oživení alternativní léčby v západních společnostech, jejímž odrazem se stává jeho nynější zainteresované působení v projektu zaměřeném na užití Alexandrovy techniky (tradiční metoda práce s myslí

a pohybovým aparátem, rozšířená zejména v anglicky mluvících zemích) v klinické léčbě pacientů sužovaných bolestmi. Široký záběr těchto dvou osobností se nesporně odráží rovněž v psaném slovu a stylu prezentace vlastních myšlenek, o čemž se můžeme přesvědčit hned v úvodu publikace. Navzdory jejich odborné erudovanosti se však nejedná o text vědeckého rázu, který by byl určen pouze pro úzké specialisty v oboru. Naopak, zajímavé úvahy obou autorů a jejich smysl pro humor jistě ocení také širší veřejnost, a to i v závěru, kde se v rámci rekapitulace neváhají pustit do filozofických úvah v oblasti postmoderního chápání jevů a za své soupeřníky k polemikám si přibírají takové osobnosti, jakými jsou Gianni Vattimo, Richard Rorty, Jean-Francois Lyotard, Roy Bhaskar či Thomas Kuhn.

Editorům je třeba hned na počátku hodnocení přiznat snahu o originalitu a připisat jim bod za zajímavou četbu plnou překvapivých obrátů. Hned v úvodu neváhají sfouknout prach z odvěkého tématu soupeření dualit a vynést na světlo komplikovaný vztah vědy a náboženství a vztah víry a medicíny, kdy ve svých úvahách neopomínají zmínit historické osobnosti antropologie E. B. Tylora, J. Frazera, W. H. Riverse, B. Malinowského, E. Evans-Pritcharda. Ani při dalším listování knihou není o čitvý text nouze. V celkem devíti kapitolách autoři příspěvků nabízejí jak teoretické zázemí s bohatou bibliografií, empirické poznatky z terénních šetření, polemiku nad jednotlivými konceptuálními přístupy, tak i zhodnocení úlohy lidového léčitelství na prahu 21. století a odpověď na prostou, avšak z akademického hlediska mnohovýznamovou otázku, „co je lidová léčba“. Nečiní tak však přímo explicitní formou,

spíše ponechávají na čtenářově úsudku a jeho názorovém stanovisku, jak samotná zjištění jednotlivých autorů vyhodnotí a interpretuje. Přítomní autoři jsou si zcela shodně vědomi faktu, že všezahrnující definice lidového léčitelství je více než problematická, takřka nemožná, neboť rozmanitost praktik a představ dob minulých a současných je příliš nesourodým uskupením. To považují za veliký vklad této publikace, stejně jako snahu editorů neulpívat na tradicionalismu a za každou cenu nepřihazovat lidovému léčení nálepkou „tradiční“. V jejich pojetí je patrná snaha zachovat si neutrální stanovisko a oprostít se od jakéhokoliv exotizování léčebných praktik či nadsazování jejich důležitosti a významu v kontextu celkové britské a irské zdravotní péče. V publikaci také nalezneme metodologické rozdělení na CAM praktiky (komplementární a alternativní léčebné metody) a lidovou léčbu, třebaže hranice mezi nimi není vždy zřetelná a někde se mohou zcela překrývat. I tak je třeba toto pojmové uchopení ocenit, neboť činí čtený text srozumitelným a přehledným a chrání jej od koncepčního chaosu.

R. Moore a S. McClean nastíní čtenářům hned v úvodu své výchozí „konceptuální stanovisko“, které je neodmyslitelnou součástí jakéhokoliv vědeckého pojednání. Vše činí srozumitelnou formou, a tak i laický čtenář porozumí směru, kterým se daná publikace bude na dalších stránkách ubírat. Nikoho pak nepřekvapí, že se jako červená nit celým úvodním pojednáním táhne polemika s Davidem J. Huffordem, který nahlíží lidové léčitelství z hlediska, jež lze označit za evolucionistické, neboť lidovou léčbu považuje za přežívající pozůstatek předmoderního lékařského (*medical*) myšlení. Takovýto

přístup nevyhnutelně podněcuje a posiluje stereotyp spojení oblasti lidového léčení s etnickými a kulturními podskupinami a jeho marginalizaci. Editoři naopak spatřují lidovou léčbu jako moderní a neustále se proměňující, zakořeněnou v kontextu každodenního života, přizpůsobující se potřebám svých uživatelů.

Samotné členění publikace do tří částí je přehledné a umožňuje seznámení se s více oblastmi zájmu. První část ve svých příspěvcích mapuje především historický kontext lidového léčení, lidové víry a praktik v oblasti zdravotní péče v období 18. a 19. století. Druhá část představuje širokou škálu současných etnografických výzkumů v oblasti tradičních lidových (*folk*) léčebných praktik. Tuto část považují za nejzdařilejší a zároveň nejzajímavější. Velmi zdařilá je v tomto směru například studie Susan Philpinové (4. kapitola) o léčebné praxi „odměřování vlny“ (*wool measuring*), která od 19. století s určitými modifikacemi přežila v odlehlejších částech horského terénu venkovských oblastí středního Walesu dodnes. Autorka ve své etnografické studii čtenářsky přitažlivým způsobem přibližuje nesnáze pramenící z jejího anglo-australského původu, biomedicínského vzdělání kvalifikované zdravotní sestry a upřímného zděšení nad používáním a chápáním termínu *deprese*, které má v izolovaném venkovském společenství středního Walesu jen pramálo společného s medicínskou diagnózou a vzhledem k níž byla a v současné době je indikována výše zmíněná metoda „odměřování vlny“. Ve svém výkladu pak rozvíjí myšlenku Cecilia Helmana v oblasti symbolického léčení, hojně cituje z díla Arthura Kleinmana. Dalším pozoruhodným

etnografickým příspěvkem je studie editora Ronnie Moora (5. kapitola), která na základě osmiměsíčního terénního výzkumu ve dvou malých venkovských městečkách (katolickém Ballymacross a protestantském Hunterstown) v Severním Irsku mapuje sociální život společenství, vazby mezi náboženstvím a lidovými představami vztahujícími se k oblasti nemoci a zdraví a v konečném důsledku aplikuje Durkheimovskou povahu vztahu individuální a společenství i Geertzův postoj k otázce náboženství a identity. Zájemci o bylinnou medicínu a etnobotaniku oceňují studii prezentovanou Ayo Wahlbergem (6. kapitola), která mapuje zánik, oživení a znovuzrození zájmu o britskou bylinnou léčbu. V rámci druhé části nelze opomenout příspěvek Stuarta McCleana o léčbě krystaly a spirituální medicíně v severní Anglii (7. kapitola) a rozpravu nad medicínským pluralismem v Irsku od Anne MacFarlane a Tomase de Brún (8. kapitola).

Třetí část publikace je spíše aplikovaného rázu a zaměřuje se na zkoumání dopadů politiky a regulačních směrnic na medicínskou oblast ve Velké Británii. V závěru se editoři publikace vyjadřují k předchozím kapitolám, shrnují a formulují nové myšlenky a pouštějí se do filozofických úvah o postmoderním chápání jevů. Publikaci lze hodnotit velmi kladně, ať už z hlediska akademického, či ryze laického. Bude jistě vhodným pomocníkem studentů medicíny, antropologie a jiných příbuzných oborů, stejně tak i zajímavým průvodcem zájemců v těchto vědních oborech. V neposlední řadě rozšíří obzor poznatků a znalostí také etnografům anglofonní kulturní oblasti.

Veronika Beranská (EÚ AV ČR, v. v. i.)